

Sahte antika furyası

Tunca BENGİN

ÜLKEMİZDE giderek canlanan ve meraklıları çoğalan antika dünyasında sahtecilik, taklitçilik ve ithal antika furyası başladı. 2863 sayılı yasa uyarınca, geçici ithal belgesi ile yurt dışından getirilen antika eserlerin büyük bölümünün satılmadığı gösterilip, benzer olan daha kıymetlilerinin yasaya sığınarak, tekrar dışarıya götürüldüğü öne sürüldü. Mezat dünyasındaki başboşluk özellikle İstanbul'u yabancı antikacılar açısından da bir "eski eser alış-veriş cenneti" haline getirirken, ciddi firmaların temsilcileri antikaseverleri uyardılar. Bu arada Yıldız Üniversitesi öğretim üyelerinden ve Türkiye'nin tanınmış resim eksperlerinden Faruk Cimok, "Türkiye'ye dışarıdan antika getirmek cazip hale geldi. Dışarıda para etmeyen yüzlerce tablo ve antikaya burada milyonlar dökülüyor" dedi. Son üç dört yılda Türkiye'ye yüzlerce Fikret Muallaimzalı tablo sokulduğunu bildiren Cimok, "biz Fikret Mualla imzalı tablolara kesinlikle eksperlik yapmıyoruz. Bu tablolara orjinal demek büyük yanılgılara yol açabilir" dedi. Maçka Mezat A.Ş. sahibi Ahmet Utku da antika severleri dikkatli olmaya çağırarak, ciddi firmalarla ilişki kurmalarını ve tescilli malları almalarını istedi.

Bir anlamda "uzmanlık isteyen komisyonculuk" olarak da tanımlanan "Mezat ve mezatçılık" Roma dönemine kadar uzanıyor. Daha sonra 1700'lerde İngiltere'de benimsenen mezatçılık da son yıllarda ülkemizde bir hayli yoğun ilgi görüyor. Eski kullanılmış eşya ve Antika eşyalar olmak üzere iki grupta toplanan malların açık artırmalarına yüzlerce antikasever rağbet ediyor. Ancak, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de milyonluk tablolar ve antika eşyaların taklitleri kaynıyor. Ünlü Luvr müzesinde dahi sahte eserlerin bulunduğuna dikkat çeken uzmanlar, Türkiye'de bu konuda devletin gerekli önlemleri almamasından yakınıyorlar.

Son bir kaç yıldır uygulamada bulunan 2863 sayılı yasanın da yararlarının yanı sıra çok büyük zararlarının olduğu da iddia ediliyor. Ünlü mezat firmaları geçici ithal belgesi ile Türkiye'ye satılmak üzere yıllar önce kaçırılan Türk-Islam eserlerinin getirildiğini savunurken, bazı uzmanlar bu yöntemin zararlarına da değiniyorlar. Türkiye'de orijinali bulunan benzer malların getirilebileceğini ve "satılmadığı" gerekçesiyle geri götürülürken, orijinali ile değiştirilebileceğini öne süren antika uzmanları, bu konuda gerekli denetimin yapılmasını istiyorlar.

Bir başka oyun da tablolar üzerinde oynanıyor. İddiaya göre, en büyük sahtekarlık imza konusunda yapılıyor. Benzer isimli ressamın soyadları üzerinde oynanarak, en çok para eden kişinin imzası tabloya uyarlanıyor ve yüksek fiyatla pazarlanıyor. Türkiye'de çok gelişmiş olmasına rağmen, dünya antika dünyasında olduğu gibi tamamen sahte tabloların da yapılabileceğine dikkat çekiliyor. Ayrıca, yeni yasa uyarınca yurt dışından getirilen tablolar da çok dikkat edilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Türkiye'de genellikle karşılıklı güven üzerine kurulu mezat dünyasında son yıllarda resim spekülâtörleri de türemiş durumda. Bir ressamın tablolarının tamamını ya da büyük bölümünü ucuz paralar karşılığı satın alan bu kişiler, daha sonra piyasa oluşturarak teker teker bu tabloları açık artırmaya çıkartarak, yüksek kazanç

elde ediyorlar. Maçka Mezat A.Ş. sahibi Ahmet Utku, "spekülâtörler bu yolla tek bir tabloda tüm tablolara verdikleri paranın daha fazlasını kazanıyorlar" diyor.

Mezatta antikaseverleri bekleyen bir başka tuzak ise açık artırmayı kızıştırarak oluyor. Ayrıca, mezat dünyasındaki kontrolsüzlük nedeniyle milyarca liralık vergi kaybı meydana geldiği de iddia ediliyor.

• "YÜZLERCE FİKRET MUALLA"

Dünyanın her yerinde resim eksperliği ile ilgili ciddi müesseselerin bulunduğunu resimle ilgili kanaatlerini bildirdiğini anlatan Yıldız Üniversitesi öğretim üyelerinden, Türkiye'nin tanınmış resim eksperlerinden Faruk Cimok, "Bizde ise böyle müesseseler yok. Bir resim heykel müzemiz var. Bir de özel kişiler. Yani sadece karşılıklı güvene dayanan ikili bir sistem. Devletin desteği olmadığı için bu durum aslında bir komedidir" yorumunu yaptı. Bir resim üzerine herkesin ayrı bir şey söylediğini belirten Cimok, "her resim için 50 ayrı rapor çıkıyor. Biz nihayet kişisel görüşümüzü açıklıyoruz. Bir kamu kuruluşu değiliz. Oysa dünyadaki ciddi kuruluşlar, ışınla kontrolü bırakmışlar atom enerjisine dayalı kontrol yapıyor. Bizde ise adam üniversitede hocadır. Güneşin altında çıplak gözle bakıyor sahte ya da orjinal diyor. Dünyanın her yerinde olduğu gibi bizde de yanlışlıklar olabilir" dedi.

Tablo sahtekarlığı konusuna iki yönden bakmak gerektiğini anlatan Faruk Cimok, bu konuda şöyle konuştu:

"İmza müdahaleleri olabilir. Genellikle de bu yapılır. Örnek vermek gerekirse bizde Ali Rıza izimli dört ayrı ressam vardır. Bunlardan en fazla para edenin soyadı, diğer ucuz tablolara uyarlanabilir. Piyasa değeri yüksek olan pazarlanır.

Bir de dünyada çok yaygın olan vardır ki, ünlü bir ressamın tablosunun benzerini yapmak. Ancak bu Türkiye'de bugünkü teknoloji ile hemen hemen mümkün değil. Daha çok Avrupa'da bu yöntem uygulanıyor."

Son bir kaç yıldır açık artırmalarda Fikret Muallaimzalı tabloların büyük ilgi gördüğünü vurgulayan Faruk Cimok, bu konudaki endişesini şöyle dile getirdi:

"Binlerce, yüzlerce Fikret Mualla tablosu satılıyor. Sahte mi orjinal mi konusunda ben kesinlikle görüş bildirmem. Bu tablolar için sahte ya da orjinal demek büyük cesaret işi. Bu büyük risk olur. Bu konuda görüş bildirebilmek için Avrupa düzeyinde donanım gerekir. Bildiğim kadarıyla Fikret Mualla imzalı tabloların yüzde yüzü satılmak üzere dışarıdan Türkiye'ye getiriliyor. Bizim bu konuda ciddi endişelerimiz var. Yüzlerce tablo geliyor. Bana göre bu bir fiyaskodur. Sanatçının 20 bin tablo yaptığı söyleniyor. Oysa bizim ressamlarımız arasında en üretkeni Hoca Ali Rıza'dır. Kendisinin tuvalette bile resim yaptığı bilinir. Ama onun bile bu kadar çok eser meydana getirdiğini sanmıyorum. Bizde Fikret Mualla imzalı tablolar 50-60 milyona gidiyor. Oysa bunun Avrupa'daki değeri 10 milyon bile değil.

Tabloların sahte ya da orjinal olduğunu saptamak tamamen donanım işidir. Avrupa'da ve ABD'de teknoloji çok süper. Bizdeki sistem ise tamamen bir arabeske. Bu nedenle dışarıdan gelen tablolara kesin görüş bildirmek mümkün değil. Bu tablolara orjinal raporu verenlere 'neye dayanarak bu raporu verdiniz' diye sormak gerekir. 'Teknik donanımız yeterli midir' demek lazımdır. Doğrusu ben Fikret Mualla konusunda rapor veremem"